

alimara

Revista de Treball Social
Època 5 / número 52 / Juny 2009

Consell de
Mallorca

Núm 52

Època 5. Juny 2009

Edita: Institut d'Afers Socials
Consell de Mallorca

Coordinació i redacció:
Servei de planificació i documentació.
General Riera, 67
07010 Palma

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió
dels seus autors.

Sa Placeta

**José M. Piñeiro Rodríguez i
Pau Buades Feliu,**
Projecte Home Balears

El fenomen de l'exclusió social és complex i ve determinat per multitud de factors, que van des dels personals als macrosocials. L'heterogeneïtat és una de les característiques més destacades del fenomen de l'exclusió social: ens podem trobar amb immigrants, persones amb problemes psiquiàtrics, expresos, aturats de llarga durada, persones amb greus addiccions, etc.; i, fins i tot, dins el subgrup, cada individu té un recorregut personal totalment diferent i els motius per trobar-se en aquesta situació de vulnerabilitat són totalment dispars. Per exemple, el consum abusiu de drogues durant un temps llarg juntament amb altres circumstàncies personals i socials, pot comportar que una persona estigui més exposada al risc d'entrar en aquesta situació.

Per afrontar aquesta realitat, l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS) compta amb diversos recursos, cadascun d'ells especialitzat en un tipus de perfil. Tots aquests recursos formen la Xarxa d'Inclusió Social i un d'ells es dirigeix a atendre persones amb problemes de toxicomania. És important no perdre de vista que ni tots els toxicòmans són exclosos socials, ni tots els exclosos són toxicòmans.

"Sa Placeta" és un servei d'acolliment i promoció social de baixa exigència per a persones en situació d'exclusió social i toxicomania activa,

de titularitat pública de l'IMAS i gestionat des de 2005 per una organització sense afany de lucre, Projecte Home Balears, de prestigi reconegut, dedicada al tractament, prevenció, formació i investigació del fenomen de les addiccions.

Com ja s'ha assenyalat, hi ha un aspecte comú a tots els usuaris que atén aquest recurs: el consum abusiu de drogues durant un període llarg de temps, però sense oblidar l'heterogeneïtat a la que es feia referència a l'inici d'aquest article. Constatam que al problema de l'addicció se li afegeixen altres com patologies psiquiàtriques, VIH, hepatitis, baix nivell acadèmic, desocupació de llarga durada, etc. Però també hi ha circumstàncies i recursos personals que fan possible que les persones ateses millorin la seva qualitat de vida i que puguin plantejar-se canviar la seva situació personal. Hi ha una responsabilitat social per fer front a l'exclusió social amb dispositius que estableixin les condicions objectives perquè aquest canvi sigui possible. No serveix de res que una persona en situació d'exclusió social vulgui canviar sense un ajut real en forma d'intervenció professional efectiva. Sols establint els recursos i dispositius necessaris i adequats per lluitar contra l'exclusió social podrem, com a societat, exigir a aquells que estan en aquesta situació, esforçar-se per sortir-ne. Des de Projecte Home Balears creim que aquesta idea és la que ha de regir la nostra intervenció.

Com ja s'ha explicat, Sa Placeta és un servei d'acolliment i promoció social que s'estructura en dues modalitats: centre de dia, sense limitació de places, i servei d'alberg, amb 60 places, 40 per a homes i 20 per a dones. Aquests serveis s'encaminen a cobrir les necessitats bàsiques dels usuaris: un lloc, un lloc on poder guardar les pertinences, on menjar i on se li facilita material per a la higiene personal. Però la nostra tasca no ha de ser simplement d'allotjament i manutenció, i encara que cobrir aquestes necessitats bàsiques és un requisit perquè sigui possible un canvi en la vida de les persones que atenem, s'ha de completar amb una filosofia de treball socioeducatiu.

En la definició de Sa Placeta es recull que som un centre de "baixa exigència"; així i tot, pensam que l'exigència ha de ser present en la nostra tasca educativa, però atenent què podem exigir i la realitat de cada persona:

- Compliment de les normes bàsiques de convivència. Per aconseguir els objectius que ens marcam és imprescindible que el centre sigui un lloc percebut com a segur i amb unes normes diferents a les del carrer. Una bona convivència i un ambient de seguretat és un prerrequisit per al canvi personal, sigui quin sigui.
- Seguiment mèdic amb l'objectiu que cada persona es responsabilitzi de la seva pròpia salut.
- Seguiment amb professionals del CAD per abordar el problema de la seva toxicomania.
- Custòdia i administració de la medicació perquè se'n facin un ús correcte.

- Participar, d'acord amb les seves possibilitats, en el manteniment i neteja del centre, és a dir, que es responsabilitzin del seu entorn.
- Compliment dels objectius del seu Projecte d'Intervenció Individual (PII), prèviament acordats amb ells, que seran els que facilitaran la sortida del circuit d'exclusió social.

Durant els anys de gestió del centre, des de Projecte Home Balears hem constatat la necessitat de considerar aquest dispositiu com a part activa del procés educatiu i que els usuaris percebin que, estant-hi, inicien aquest procés. Per això treballam perquè l'usuari sigui objecte actiu a través de la seva implicació en el funcionament del centre (neteja, bugaderia, etc.) organitzant reunions generals on poder expressar-se lliurement.

Per fer aquesta feina és imprescindible comptar amb un equip que insisteixi en aquesta tasca educativa. A part del que podem exigir i de cobrir les necessitats bàsiques de les persones que atenem, els objectius que vertebreren el treball d'aquest dispositiu són:

1. Reducció de danys: suposa disminuir els riscos del consum de drogues a través d'actuacions com l'intercanvi de xeringues i subministrament de preservatius. Això es complementa amb xerrades informatives grupals sobre educació per a la salut, intervencions mínimes amb missatges clars i simples (missatges de salut d'educador-usuari), etc.; però també ens sembla que entra en aquesta filosofia de treball comptar amb un lloc on poder posar en pràctica hàbits de vida saludable.
2. Fer possible i fomentar el procés personal d'inserció social. Les estratègies per aconseguir aquest objectiu tan ambiciós són diverses i dependran dels recursos i interessos de cada usuari. Algunes d'aquestes estratègies són derivacions a un tractament específic que tracti el problema d'addicció; derivacions a qualche altre recurs, bé sigui amb més gran exigència que a Sa Placeta, el SAPS per exemple, o Siloè; o bé a través d'actuacions dirigides a millorar la seva capacitació sociolaboral.

Tenir com objectius la reducció de danys i fomentar la inserció social suposa anar més enllà d'un model assistencialista i treballar amb una filosofia socioeducativa. També implica ser conscient que amb aquesta filosofia de treball s'ha de tenir un equip de professionals que, per una banda, serveixin de referència als usuaris i per altre siguin capaços d'exigir-los; i de la necessitat de treballar coordinadament amb altres dispositius externs, ja que la complexitat d'aquesta tasca implica la mobilització de molts tipus diferents de recursos socials. Recursos que cada un d'ells intervindrà d'una forma diferent i en una àrea distinta: CAD, Centres de Salut, tallers ocupacionals o de laborteràpia, centres sociosanitaris, altres centres d'acollida o altres centres de Projecte Home Balears especialitzats en tractament de les addiccions.

Els objectius generals s'han d'adaptar a la realitat i interessos de cada usuari. És del tot necessari tenir present l'heterogeneïtat, ja esmentada anteriorment, dels usuaris de Sa Placeta: cada persona es troba en una situació diferent, per uns o altres motius, i amb recursos personals i socials diversos. Uns arrossegueu anys de consum i pateixen un deteriorament físic important; altres no mantenen contacte amb la família des de fa anys, altres poden recuperar aquest contacte; fills de toxicòmans; persones amb patologia dual (consum de drogues amb algun trastorn psiquiàtric); n'hi ha que han perdut el treball recentment, altres fa anys que no treballen o no ho han fet mai; alguns no són consumidors actius... Això suposa que davant realitats tan diferents, les respostes professionals s'hi han d'adaptar, que siguin individualitzades i que contemplin tots els aspectes de la situació, per la qual cosa es requereix la utilització de recursos diferents al nostre.

A més, s'ha de tenir present sempre l'opinió de l'usuari i que el canvi sigui percebut com a necessari i possible. Per facilitar el treball educatiu, l'equip de Sa Placeta treballa amb Plans Individuals d'Intervenció on s'organitzen per àrees els objectius que l'usuari, amb l'ajut de l'educador, es planteja voluntàriament. Cal assenyalar que els objectius que impliquen fer derivacions, bé sigui a centres especialitzats de tractament de les addiccions (Andana, Casa Oberta, etc.), bé sigui a altres tipus de recursos assistencials (Casa de Família, SAPS, etc.) estan consensuats amb els equips dels CAD corresponents i amb l'Equip de Valoració de l'IMAS. L'equip de Sa Placeta té com a tasca servir de punt de suport i d'acompanyament educatiu als usuaris, servir d'element motivador per al canvi, i establir en el centre les condicions de seguretat que permetin aquest canvi. Aquest repartiment de funcions implica un grau alt de coordinació entre els diferents recursos a través, sobretot, de reunions periòdiques.

Podem concloure dient que Sa Placeta aspira a ser un centre de pas cap a altres recursos (residencials, sociosanitaris, de tractament de les addiccions, etc.) on no importa quantes vegades es torna enrere, on s'acompanya els usuaris en el seu procés personal oferint-li els recursos que calguin per satisfer les seves necessitats. I tot, amb caràcter educatiu i prevalent el treball en xarxa amb altres institucions de la comunitat.